

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PLANU PRACY
Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi na rok 2021**

Lp.	Planowane działania	czas realizacji (miesiące)	Realizacja
I.	Ochrona przyrody i krajobrazu		
1.	Prace monitoringowe dotyczące:		
a)	populacji bociana białego na obszarze Parku i otuliny,	VII	Sprawdzono 108 stanowisk, w tym w 12 zajętych gniazdach nie stwierdzono młodych, 17 gniazd nie było zajętych, a na 18 stanowiskach nie stwierdzono gniazd (puste platformy, a w jednym przypadku gniazdo zostało zniszczone). Sukces lęgowy stwierdzono w 61 gniazdach: łącznie stwierdzono 144 młodych bocianów.
b)	populacji nietoperzy zimujących na obszarze Parku,	I - II	Przeprowadzono kontrolę 98 piwnic, fortów w Piątnicy oraz browaru w Drozdowie. Stwierdzono łącznie 810 osobników nietoperzy, z czego: nocka Natterera 443 szt., nocka rudego 228 szt., gacka brunatnego 123 szt., nocka łydkowłosego 4 szt., mroczka późnego 1 szt., nocka Brandta 1 szt., oraz 10 szt. nie oznaczono.
c)	identyfikacji stanowisk (nor) lisa, jenota i borsuka,	I - XII	Przeprowadzono drugi i część trzeciego etapu inwentaryzacji. Monitorowano część wykrytych w pierwszym etapie nor za pomocą bezpośrednich obserwacji oraz fotopułapek. Stwierdzono 3 stanowiska zajęte przez jenoty, w tym na 2 stanowiskach stwierdzono młode potomstwo w ilości 6 szt. Dwa stanowiska zajęte były przez lisy – łączna liczba potomstwa 6. Borsuka stwierdzono na 4 stanowiskach – łączna liczba potomstwa – 2. W 2022 należy kontynuować inspekcję stanowisk za pomocą fotopułapek i obserwacji.
d)	siedlisk kukułki krwistej i szerokolistnej,	V - VI	Przeprowadzono kontrolę stanowiska kukułki krwistej i szerokolistnej na zalewowej łące w granicach wsi Drozdowo. Stwierdzono 140 osobników kukułki krwistej i 103 osobniki kukułki szerokolistnej, co w przeliczeniu na hektar daje odpowiednio 259 i 191 osobników.
e)	kolonii czapli siwej na ternie ŁPKDN,	III - V	Przeprowadzona obserwacja stanowisk czapli siwej na terenie Parku i jego otuliny wykazała, że dwa czaplińce zlokalizowane w Piątnicy blisko ul. Włociańskiej zostały opuszczone – prawdopodobnie na skutek presji bielika, który gniazduje w pobliżu. Nowy czapliniec wykryto w miejscowości Drozdowo. Stwierdzono tam 8 zajętych gniazd. Największy czapliniec znajduje się w pobliżu miejscowości Bronowo, gdzie stwierdzono 59 zajętych gniazd.
f)	gniazd ptaków drapieżnych: bielika, orlika krzykliwego, jastrzębia, myszołowa, wrony siwej, kruka,	I - XII	W pierwszym etapie lustracji terenu ŁPKDN (doliny zalewowej) stwierdzono 15 szt. gniazd ptaków drapieżnych. Gniazd wyszukiwano w trakcie liczenia nor

			ssaków. Monitoring należy kontynuować w kolejnym roku.
	g)	stanowisk bobra europejskiego,	I - XII W pierwszym etapie wytypowano 9 stanowisk bobra istotnych z powodu retencjonowania wody. 3 z nich znajdują się na użytku ekologicznym rzeka Narwica, jedno stanowisko na użytku ekologicznym Bagno Brzeziny, pozostałe na śródleśnych ciekach wodnych w Olszynie Krzewskiej oraz Pniewskiej. Zrobiono dokumentację zdjęciową oraz opis poszczególnych siedlisk. Stanowiska monitorowane będą w kolejnym roku pod kątem zmian stosunków wodnych na danym stanowisku oraz aby zapobiec nielegalnemu niszczeniu tam bobrowych.
	h)	stanowisk i liczebności kolonii jaskółki brzegówki.	VI - XII Podczas prac stwierdzono 39 kolonii liczących od 8 do 220 nor, łącznie stwierdzono 2175 otworów. W przeliczeniu na 10 km głównego nurtu rzeki wychodzi ok. 700 nor, co jest jedną z wyższych wartości dla tego gatunku.
2.		Prowadzenie Ośrodka Rehabilitacji Ptaków przy siedzibie Parku - przyjmowanie ptaków po kolizjach, z wadami anatomicznymi, młodych podlotów i innych potrzebujących pomocy z rodziny: perkozów, czaplówatych, bocianów, jastrzębiowatych, rybołówów, sokołowatych, żurawi, chruścieli, siewkowatych, mew, bekasowatych, rybitw, kukułkowatych, puszczykowatych, dzięciołów, wróblowych, płomykówkowatych, gołębiowatych i jerzykowatych, zapewnienie opieki weterynaryjnej, warunków bytowych oraz pokarmu dostosowanych do potrzeb danego gatunku, przekazywanie do ośrodków stałego pobytu a także tymczasowe przetrzymywanie młodych ssaków do czasu przekazania do innego Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt.	I - XII Do Ośrodka Rehabilitacji Zwierząt trafiło łącznie 112 ptaków należących do 26 gatunków. Największą liczbę stanowił bocian biały (50 osobników), gołąb miejski (13 osobników) i myszołów zwyczajny (12 osobników). Do Ośrodka trafiły również rzadkie i mniej pospolite ptaki jak myszołów włochaty, kurhannik, płomykówka, pustułka czy wodnik. 37 ptaków po rehabilitacji wróciło do środowiska naturalnego, 2 ptaki nadal pozostają na rehabilitacji. Ze względu na zły stan wynikający z obszernych obrażeń, 72 ptaków padło lub zostało poddanych eutanazji.
3.		Identyfikacja miejsc występowania gatunków obcych i inwazyjnych oraz ich usuwanie na wybranych stanowiskach.	VI - IX Przeprowadzono akcję usuwania przymiotna kanadyjskiego z użytku ekologicznego Piaskowa Górka w Krzewie. Przy okazji usunięto samosiejki sosny zwyczajnej oraz kilka osobników sumaka octowca – obcego gatunku inwazyjnego.
4.		Prowadzenie postępowań administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji na usuwanie drzew lub krzewów oraz nakładania administracyjnych kar pieniężnych za zniszczenie terenów zieleni, drzew lub krzewów w przypadku nieruchomości będących własnością Gminy Miejskiej Łomża, leżących na terenie Łomży - miasta na prawach powiatu.	I - XII Zarejestrowano 22 sprawy związane z wydawaniem decyzji na usuwanie drzew i krzewów, oraz prowadzono 1 sprawę karną po uchyleniu decyzji przez SKO w Białymstoku. Wydano 22 decyzje administracyjne w tym: - 1 decyzję o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej za zniszczenie drzew, - 15 decyzji zezwalających na wycinkę, - 2 decyzje zmieniające wcześniej wydane decyzje, - 3 decyzje umarzające opłaty, - 1 decyzję o częściowym umorzeniu postępowania. 1 sprawę pozostawiono bez rozpoznania. 1 sprawę przekazano do organu właściwego. Łącznie w 2021 roku wydano zezwolenie na wycinkę 156 drzew i 254 m ² krzewów oraz nałożono obowiązek nasadzeń zastępczych w liczbie co najmniej 444 szt. drzew oraz 56 sztuk i 138 m ² krzewów. W związku z brakiem podstaw prawnych do zwolnienia z opłat za wycinkę części drzew w 2021 r. naliczono

				opłaty w kwocie 420 911,50 zł i odroczone je na okres 3 lat od dnia upływu terminu wskazanego w zezwoleniu na wykonanie nasadzeń zastępczych. Naliczono też administracyjną karę pieniężną za zniszczenie 11 szt. drzew (w momencie złożenia sprawozdania decyzja jest w odwołaniu w SKO w Białymstoku) w kwocie 32.175,00 zł.
5.	Inwentaryzacja dendrologiczna wybranych pomników przyrody oraz drzew o wymiarach pomnikowych na terenie Parku.	III - X		Dokonano inwentaryzacji dendrologicznej wybranych pomników przyrody: alei lipowej znajdującej się na trasie Pniewo – Puchały. Skierowano pismo do Rady Gminy Łomża z prośbą o wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych na tejże alei.
6.	Budowa i bieżąca aktualizacja bazy danych GIS w zakresie zasobów przyrodniczych, zagrożeń dla przyrody Parku, w tym pozyskiwanie danych z innych źródeł.	I - XII		Pozyskano mapy z różnych źródeł: GUGiK, WODGiK, GEOPORTAL itp. Dodatkowo systematycznie wprowadzano do bazy GIS monitoringi oraz obserwacje przyrodnicze. Pozyskano zdjęcia satelitarne służące różnego typu analizom przyrodniczo – krajobrazowym. Zostały wykonane również własne ortofotomapy z wykorzystaniem drona.
7.	Monitoring zasięgu zalewów na podstawie danych satelitarnych.	I - XII		Jedną z metod oceny zasięgu i czasu trwania zjawiska zalewu jest analiza zdjęć satelitarnych. Do tego celu zostały wykorzystane darmowe obrazy z satelitów optycznych Sentinel 2 i Landsat 8 oraz zobrazowania radarowe z Sentinel 1. Sensor radarowy ma zasadniczą zaletę - fale radarowe przenikają przez chmury. Daje to możliwość analizy danych ze znacznie większą częstotliwością. Przy analizie posilkowano się również stanami wód na wodowskazach w Piątnicy i Wiźnie rejestrowanymi przez IMiGW-PIB.
8.	Założenie punktów pomiaru poziomu wody podziemnej (piezometrów) w wybranych lokalizacjach i bieżący monitoring stanu wód.	I - XII		Wytypowano miejsca założenia piezometrów, które najlepiej odzwierciedlałyby stan wód podziemnych. We wcześniej konsultowano metodykę badań z katedrą Hydrologii, Meteorologii i Gospodarki Wodnej SGGW w W-wie. Niestety właściciele gruntów ze względu na intensywne użytkowanie nie zgodzili się na zainstalowanie urządzeń pomiarowych. Należy wytypować nowe miejsca i próbować uzyskać zgody właścicieli.
II.	Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń Parku			
1.	Patrolowanie terenu Parku i otuliny w celu identyfikacji i oceny potencjalnych zagrożeń, w tym pod kątem przestrzegania zapisów ochrony środowiska (m.in. gospodarki odpadami, utrzymania porządku, pozyskiwania kopalin, nawożenia gnojowicą, odprowadzania ścieków bytowych) w oparciu o zakazy wynikające z uchwały Nr XXIII/200/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz zapisów planu ochrony Parku.	I - XII		Na bieżąco prowadzono lustracje terenu pod kątem przestrzegania zakazów obowiązujących na terenie Parku określonych uchwałą Nr XXIII/200/16 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 marca 2016 r. w sprawie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi oraz zapisów Planu Ochrony Parku. Sporządzono 78 notatek służbowych z wyjazdów.
2.	Współpraca i współdziałanie z organami administracji państwowej i samorządowej (m.in. RDOŚ, WIOŚ, Policją, Inspektoratem Nadzoru Budowlanego, gminami Piątnica, Wizna, Łomża, Urzędem Miasta Łomża) w zakresie	I - XII		Na bieżąco prowadzona była współpraca z organami administracji państwowej: - złożono 16 zawiadomień dotyczących zaśmiecania i nielegalnego składowania odpadów do Urzędu Gminy Piątnica, Wizna, Łomża i Zarządu Dróg Powiatowych,

	przestrzegania zakazów obowiązujących na terenie Parku.		<ul style="list-style-type: none"> - złożono 9 zawiadomień na Policję o możliwości popełnienia czynu zabronionego w związku z nieprzestrzeganiem zakazów obowiązujących w Parku, - złożono 2 zawiadomienia do Starostwa Powiatowego w Łomży w związku z pracami ziemnymi i wycinką lasu, - złożono zawiadomienie do Gminy Piątnica odnośnie odprowadzania ścieków bytowych do wód, - złożono zawiadomienie do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w związku z infrastrukturą przy starorzeczu Łopian, - złożono wnioski do WIOS o objęcie monitoringiem wód Narwicy.
3.	Opiniowanie strategii oraz studiów i planów zagospodarowania przestrzennego gmin związanych terytorialnie i funkcjonalnie z ŁPKDN.	I - XII	W okresie sprawozdawczym nie brano udziału w postępowaniu administracyjnym na etapie tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
4.	Informowanie o przepisach ochrony środowiska i przyrody.	I - XII	Zainteresowane osoby były na bieżąco informowane o przepisach dot. ochrony środowiska i przyrody zarówno w siedzibie Parku jak i podczas lustracji terenu, rozdawano ulotki dotyczące zakazów obowiązujących na terenie Parku.
5.	Patrolowanie brzegów rzeki Narew pod kątem bezpieczeństwa osób korzystających z akwenów wodnych.	V - VIII	Przeprowadzono lustrację brzegów Narwi pod kątem bezpieczeństwa osób korzystających z akwenów wodnych. Rozdawano ulotki informujące o zakazach i zagrożeniach wynikających z przebywania nad wodą.
6.	Patrolowanie brzegów rzeki Narew, oznakowanie i zabezpieczenie miejsc, w których występuje zagrożenie dla bezpieczeństwa osób przebywających na obszarach wodnych.	II - VII	Przed rozpoczęciem okresu wakacyjnego rozstawiono znaki informujące o potencjalnych zagrożeniach wynikających z korzystania z wody. Znaki zostały rozebrane po sezonie letnim i przewiezione do siedziby Parku.
7.	Identyfikacja i oznaczenie tras migracji zwierząt przecinających się z drogami publicznymi. Współpraca z ZDP w Łomży, GDDKiA, PZDW i UG w Piątnicy, Łomży, Wiźnie.	I - XII	Pozyskano dane z Wojewódzkiej Komendy Policji w B-stoku o wszystkich zdarzeniach drogowych z udziałem zwierząt w latach 2015 – 2021. Na podstawie tych danych została opracowana mapa miejsc szczególnie niebezpiecznych, w których powinny zostać umieszczone znaki ostrzegawcze A-18b. Zostały wysłane odpowiednie pisma do UG Piątnica, Starostwa Powiatowego w Łomży oraz Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich. Drogi mają być oznakowane w terminie do czerwca 2022. Zostały wysłane również informacje do lokalnych mediów.
III.	Ochrona wartości historycznych i kulturowych		
1.	Propagowanie wartości historyczno-kulturowych związanych z terenem ŁPKDN oraz uczestnictwo w wydarzeniach związanych z ochroną wartości kulturowych, krajobrazowych i historycznych	I - XII	Wartości historyczno-kulturowe Parku promowano podczas udziału w festynach rodzinnych oraz podczas bieżącej działalności edukacyjnej.
2.	Prowadzenie ewidencji, gromadzenie informacji oraz uaktualnienie dokumentacji zdjęciowej na temat obiektów cennych pod względem kulturowym i historycznym.	I - XII	Na bieżąco prowadzono ewidencję obiektów cennych pod względem kulturowym i historycznym oraz gromadzono dokumentację fotograficzną.
3.	Współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz innymi jednostkami upowszechniającymi wartości historyczno-kulturowe obszaru Parku w zakresie ochrony obiektów istotnych dla kultury i tradycji regionu.	I - XII	Przeprowadzono ankietę społecznościową dotyczącą wyrażenia opinii na temat usytuowania pomnika oddziału AK Biel w miejscowości Pniewo. W dalszej kolejności prowadzone będą rozmowy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Łomży oraz innymi instytucjami.

	4.	Współpraca z organizacjami pozarządowymi dotycząca historii i kultury rejonu ŁPKDN.	I - XII	Prowadzono spotkania i wywiady z interesującymi osobami zamieszkującymi tereny Parku i okolic – miłośnikami historii, przedstawicielami sztuki, zaangażowanymi społecznie przyrodnikami. Materiały wraz ze zdjęciami publikowano za pośrednictwem Facebooka.
	5.	Opracowanie projektu i wydanie broszurki dotyczącej zakazów i nakazów obowiązujących na terenie ŁPKDN.	I - XII	Opracowano i wydano broszurkę w ilości 200 szt. i rozdano podczas rutynowych lustracji terenu Parku.
IV.	Działalność edukacyjna			
	1.	Organizacja ogólnopolskiego konkursu wiedzy przyrodniczej „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”.	III - V	Rozesłano informację o rozpoczęciu kolejnej, XXI edycji ogólnopolskiego konkursu „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” do szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie ŁPKDN. Do udziału w konkursie zgłosiła się jedna szkoła podstawowa leżąca na terenie gminy Piątnica (Szkoła Podstawowa w Drozdowie). Drużyna 3 osobowa z tej szkoły będzie reprezentowała Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi na etapie wojewódzkim w 2022 roku. Koordynatorem etapu wojewódzkiego będzie Suwalski Park Krajobrazowy.
	2.	Edukacja dzieci i młodzieży:		
	a)	organizowanie i prowadzenie zajęć dydaktycznych skierowanych do różnych grup wiekowych (m.in. w siedzibie Parku, na ścieżkach edukacyjnych itp.),	I - XII	Przeprowadzono spotkania edukacyjne, w których uczestniczyło ok. 1000 uczniów i 150 opiekunów głównie ze szkół podstawowych i przedszkoli zlokalizowanych na terenie Parku, otuliny i poza jego obszarem. W ramach prowadzonej edukacji ekologicznej zajęcia odbywały się w siedzibie Parku oraz w instytucjach zaprzyjaźnionych z naszą instytucją m.in. w oddziałach Biblioteki Miejskiej w Łomży. Z akcji przyrodniczo-ekologicznych i festynów, w których Park uczestniczył, skorzystało ok. 1000 osób.
	b)	opracowanie i rozpropagowanie oferty edukacyjnej w szkołach podstawowych i średnich oraz innych placówkach oświatowych.	VIII - IX	Wraz z rozpoczęciem roku szkolnego 2021/2022 przygotowano i rozesłano ofertę edukacyjną skierowaną do placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie Parku, otuliny i okolicznych miejscowości. W ofercie zaproponowano zajęcia o tematyce różnorodnej, dostosowanej do wieku uczestników. Oferta edukacyjna wysłana do placówek oświatowych zawierała 27 tematów o tematyce przyrodniczo - ekologicznej. W ramach prowadzonych zajęć w ŁPKDN była możliwość zorganizowania zajęć w siedzibie Parku lub na ścieżkach przyrodniczych, wycieczek terenowych w Rezerwacie Kalinowo i użytku ekologicznym Rzeka Narwica oraz przeprowadzenia gier i zabaw przy ognisku.
	3.	Organizacja i udział w akcjach i imprezach związanych z kalendarzem ekologicznym, m.in.:		
	a)	Dzień Ochrony Środowiska,	VI	Opis w punkcie V.3.a.
	b)	Dzień Krajobrazu.	X	W ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Krajobrazu przeprowadzono prelekcję edukacyjną na temat otwartych krajobrazów na terenie ŁPKDN. W prelekcji uczestniczyła młodzież z Liceum Ogólnokształcącego w Łomży.
	4.	Organizacja dwudniowych warsztatów nietoperzowych w ramach projektu dofinansowanego przez WFOŚiGW w Białymstoku pn. „Nietoperz – nocny łowca, kampania edukacyjna w zakresie zachowania różnorodności biologicznej w Łomżyńskim Parku Krajobrazowym Doliny	VI - VIII	W dniach 19-20.07.2021 r. zorganizowano dwudniowe warsztaty nietoperzowe w ramach projektu dofinansowanego przez WFOŚiGW w Białymstoku pn. „Nietoperz – nocny łowca, kampania edukacyjna w zakresie zachowania różnorodności biologicznej w Łomżyńskim Parku Krajobrazowym Doliny Narwi”.

	Narwi”.		
5.	„Pochwal się swoim naturalistycznym ogrodem” - warsztaty z zakresu gatunków rodzimych i roślin miododajnych w rozumieniu bioróżnorodności oraz konkurs na najlepszy ogród naturalistyczny.	VI	W ramach zadania „Naturalistyczny ogród” powstała publikacja dotycząca rodzimych gatunków drzew, flory entomofilnej oraz gatunków dzikich owadów. Przeprowadzono tematyczne szkolenie w Zespole Szkół Weterynaryjnych i Ogólnokształcących nr 7 w Łomży wraz z utworzeniem ogródka z gatunkami roślin miododajnych. Ostatnim etapem projektu był konkurs fotograficzny pt. „Pokaż nam swój naturalistyczny ogród.”
V.	Działalność w zakresie turystyki, rekreacji i promocji		
1.	Wytyczenie ścieżki historyczno- przyrodniczej, opisanie i opracowanie ulotki turystycznej.	I - XII	27 września 2021 roku na terenie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi odbyło się uroczyste otwarcie ścieżki pieszo-rowerowej pn. „Nadnarwiańskie Górki”, sfinansowanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego – Departament Edukacji, Sportu i Turystyki w ramach zadania publicznego – „Kształtowanie przestrzeni turystycznej poprzez wytyczanie, znakowanie, odnawianie szlaków pieszych i rowerowych”. Szlak obejmuje strefę krawędziową, z której rozciąga się widok na dolinę Narwi, przebiegając wzdłuż wysoczyzn okalających prawy brzeg rzeki na odcinku Kalinowo - Piątница. Całkowita jej długość wynosi 3,3 km. Początek ścieżki rozpoczyna się w Kalinowie, droga 1934 B, a koniec w Piątnicy Włociańskiej, przy siłowni powietrznej. Ten właśnie fragment przechodzi obok fortów carskich, które stanowią atrakcję historyczną tego szlaku. W ramach tego zadania powstały trzy duże tablice poglądowe: Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi, Forty Piątница – Twierdza Łomża, Przełomowa Dolina Narwi oraz 8 sztuk tablic kierunkowych rozstawionych na całej długości ścieżki.
2.	Zorganizowanie wycieczki objazdowej po Dolinie Narwi z prelekcją, filmem przyrodniczym i wspólnym ogniskiem – impreza cykliczna	VI - VII	9 lipca 2021 r. Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi zorganizował wycieczkę katamaranem dla łomżyńskich seniorów. Uczestniczyło w niej 10 osób zainteresowanych florą i fauną doliny Narwi. Spływ poprowadził doświadczony pilot wycieczek przyrodniczych – Zenon Borawski, który odkrył przed turystami wiele tajemnic dotyczących tej magicznej rzeki. Płynąc razem katamaranem podziwiano jej naturę, liczne zakola i meandry. Z poziomu pokładu zobaczono strome brzegi rzeki powstałe wskutek podmywania ich przez nurt rzeki, z niebezpiecznie zwisającymi korzeniami oraz wiele gatunków ptaków bytujących w dolinie, tj.: zimorodki, czaple siwe i białe, błotniaki, bociany białe, jak również ssaki: bobry, sarny, lisy i ich nory. Atrakcje stanowiły również bardzo kolorowe odmiany ważek. Po spływie oglądano film przyrodniczy „Cztery pory roku”. Na zakończenie odbyło się ognisko i grill. Wszyscy uczestnicy otrzymali pamiątkowe materiały informacyjno-edukacyjne.
3.	Organizacja, współuczestnictwo i udział w akcjach i imprezach promujących Park, ochronę środowiska oraz lokalną historię, kulturę oraz krajobraz Doliny Narwi.		
a)	Dzień Ochrony Środowiska,	VI	W ramach obchodów Dnia Ochrony Środowiska 1 czerwca 2021 r. w Czerwonym Borze odbył się festyn dla opiekunów domu Dziecka w Zambrowie. Zorganizował go Związek Łowiecki Zarząd Okręgowy w Łomży

				wraz z Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi oraz Nadleśnictwem Łomża. Stoisko Parku obfitowało w wiele materiałów informacyjno-edukacyjnych, gadżetów, gier, zagadek przyrodniczych, zabaw na świeżym powietrzu. Organizatorzy przygotowali również możliwość nauki strzelania z łuku i karabinu, malowanie tatuaży, skoki na urządzeniach pompowanych. Młodsze dzieci mogły uczestniczyć w zabawach w dwa ognie bądź jeździe na małych kucykach.
b)	Targi turystyczne w Polsce.	I - XII	Targi turystyczne nie odbyły się. Natomiast 3 lipca 2021 r. odbył się piknik Podlaskich Parków Narodowych i Krajobrazowych w Muzeum Kultury Ludowej w Wasilkowie, w którym Park brał czynny udział. Była to impreza poświęcona promocji parków narodowych i krajobrazowych występujących na terenie województwa podlaskiego oraz ich produktu lokalnego. Stoiska wystawiennicze były bardzo zróżnicowane, w zależności od specyfiki każdego z parków. Można było pograć w gry planszowe, przyrodnicze, zdobyć wiedzę na temat najwyższej formy ochrony przyrody i otrzymać za to cenne nagrody. Dodatkową atrakcją stanowiły wystawy m.in. o pszczelarstwie, leśnictwie i wiejskich szkołach w czasach PRL-u. Zwiedzający oglądali również pokaz ptaków drapieżnych z Sokolarni. Istniała możliwość zapoznania się z tematem zdobnictwa drewnianych domów i miejscowego rękodzieła. Nie zabrakło specjałów kuchni podlaskiej przygotowanych przez Koła Gospodyń Wiejskich. Na naszym stoisku królowały lokalne przysmaki: sękacze, mrowiska, nadszawiane orzeszki i faworki z zakładu cukierniczego w Piątnicy.	
4.	Współpraca z kwaterodawcami oraz organizacjami świadczącymi usługi turystyczne na terenie Parku i otuliny w zakresie gromadzenia i aktualizowania danych dotyczących turystyki pobytowej oraz ich rozpropagowania na stronie internetowej i w wydawanych informatorach.	I - XII	W dniu 28 czerwca, 28 i 29 lipca 2021 r. dokonano lustracji terenu pod kątem przeglądu istniejących gospodarstw agroturystycznych znajdujących się na terenie gminy Łomża, Wizna i Piątnica. Wszyscy właściciele otrzymali zestawy materiałów informacyjno – promocyjnych doliny Narwi oraz województwa podlaskiego w różnych językach: niemieckim, angielskim, polskim i rosyjskim. Ponadto w ramach aktualizacji danych teadresowych sprawdziliśmy telefony, maile i adresy zamieszkania. Wszystko zostało zapisane na stronie internetowej parku w zakładce turystyka.	
5.	Obsługa Punktu Informacji Turystycznej w Drozdowie. Sprzedaż i przekazywanie materiałów promujących Park. Udzielanie informacji telefonicznej oraz e-mailowe w zakresie dostępności parku oraz zagospodarowania turystycznego ŁPKDN.	I - XII	Na bieżąco udzielano informacji w zakresie wydarzeń w parku, dostępności szlaków, nowych ścieżek i obiektów turystycznych znajdujących się w dolinie Narwi. Ponadto dokonano sprzedaży map turystycznych (14 szt.) i folderu pt. „Z Piątnicy do Łomży ścieżkami Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi”	
6.	Pozyskiwanie materiałów informacyjno-turystycznych z terenu Województwa Podlaskiego.	I - XII	W tym roku nawiązano współpracę z Centrum Informacji Lasów Państwowych, Polskim Towarzystwem Ochrony Ptaków, Urzędami Gmin Łomży, Wizny, Piątnicy i Nowogrodu, Nadleśnictwami Łomża, Nowogród w celu pozyskania bezpłatnych publikacji dotyczących ochrony środowiska i lasów państwowych. Otrzymane materiały poszerzyły i wzbogaciły ofertę informacyjną Punktu Informacji Turystycznej w Drozdowie.	
7.	Obsługa grup wycieczkowych i turystów indywidualnych – oprowadzanie po salach ekspozycyjnych w siedzibie Parku oraz ścieżkach edukacyjno-przyrodniczych.	I - XII	Oprowadzano wycieczki i pojedynczych turystów odwiedzających Punkt Informacji Turystycznej przy siedzibie Parku – 539 osób po salach wystawowych, ośrodku rehabilitacji zwierząt i ścieżce Klekotek. Sale ekspozycyjne obejrzało 2345 osób.	

8.	Kontrola oznakowania i dostępności ścieżek i szlaków turystycznych przebiegających na terenie Parku.	I - XII	Przeprowadzono kontrolę wszystkich tablic edukacyjnych na terenie czterech ścieżek oraz wolnostojących przy użytkach ekologicznych. Stwierdzono, że na ścieżce Koty – Bronowo brak jest tablicy nr 3 „Białe Bagno”, tablica nr 4 wymaga wymiany stelażu, a w tablicy nr 5 należy wymienić pleksę z nadrukiem ze względu na słabą czytelność. Stwierdzono również konieczność zamontowania 6 tabliczek kierunkowych. Na ścieżce Pniewo Utrata - Pniewo Dziedziniec stwierdzono konieczność wymiany tablicy nr 1 „Rośliny i starorzeczka”, nr 5 „Uroczysko Pniewo” oraz 7 sztuk tablic kierunkowych. Na nowej ścieżce Nadnarwiańskie Góry brakowało 1 tablicy kierunkowej. Stan innych tablic na terenie Parku był poprawny.
9.	Udostępnianie osobom zainteresowanym posiadanego zbioru bibliotecznego oraz prac naukowych związanych z ochroną przyrody. Bieżące uzupełnianie zasobów biblioteczných.	I - XII	Ze zbioru bibliotecznego chętnie korzystali praktykanci, wolontariusze i seniorzy. W bieżącym roku wprowadzono na stan 8 sztuk nowych pozycji książkowych: 1szt. z ochrony środowiska, 2 szt. – edukacja, 1 szt.– zwierzęta, 2 szt. – ptaki, 1szt. - rośliny, 3 szt. – turystyka.
10.	Opracowanie i umieszczenie w Internecie ciekawostek, np. zabytków kultury występujących na terenie ŁPKDN	I - XII	Artykuły dotyczące ciekawych zabytków kultury: Muzeum Przyrody Dwór Lutosławskich w Drozdowie, Most w Bronowie, Prom w Rakowie, Młyn wodny w Bronowie. Wszystko zostało umieszczone na stronie internetowej Parku w zakładce turystyka.
11.	Aktualizowanie i zarządzanie treścią oficjalnej strony Parku www.lpkdn.wrotapodlasia.pl w zakresie turystyki oraz profilu na portalu Facebook.	I - XII	W bieżącym roku umieszczono na Facebooku 26 postów promujących walory przyrodniczo - krajobrazowe doliny Narwi oraz informujące o festynach, imprezach odbywających się w Parku lub na jego terenie. Na bieżąco wstawiano informacje i poszerzano dokumentację zdjęciową na stronie internetowej w zakładce turystyka, aktualności i stronie startowej.
VI.	Współpraca z innymi podmiotami w zakresie ochrony Parku		
1.	Udział w postępowaniu administracyjnym na etapie tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i zmian wprowadzanych w tych planach.	I - XII	W okresie sprawozdawczym nie brano udziału w postępowaniu administracyjnym na etapie tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
2.	Opiniowanie projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, projektów architektonicznych obiektów budowlanych oraz innych inwestycji pod względem zgodności z treścią aktów prawnych oraz z planem ochrony Parku.	I - XII	Zaopiniowano 19 projektów decyzji o warunkach zabudowy oraz 17 projektów budowlanych – 35 opinii pozytywnych i 1 negatywna.
3.	Współpraca z instytucjami i organizacjami m.in.: PTOP, Starostwem Powiatowym w Łomży, Urzędami Gminy, Nadleśnictwem Łomża, Muzeum Przyrody w Drozdowie, Urzędem Marszałkowskim w zakresie ochrony przyrody i promocji Parku.	I - XII	Nawiązano współpracę z PTOP, Urzędami Gminy Piątnica, Wizna, Łomża i Nowogród, Nadleśnictwem Łomża i Nowogród w ramach pozyskania bezpłatnych . Prowadzono również stałą współpracę z Muzeum Przyrody oraz Urzędem Marszałkowskim w zakresie promocji Parku.
4.	Współpraca ze Stowarzyszeniem Przyjaciół Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi w celu realizacji zadań statutowych Parku.	I - XII	Współpracę nawiązano w ramach projektu pt. „ Kształtowanie przestrzeni turystycznej Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi poprzez wytyczenie i oznakowanie szlaku pieszo - rowerowego pn.” Nadnarwiańskie Góry” w okresie od 23.04.2021 r. do 30.09.2021 r. – otrzymano dofinansowanie w kwocie 8 400 zł.

	5.	Współpraca z uczelniami wyższymi i szkołami średnimi w zakresie organizacji prac badawczych oraz praktyk uczniowskich i studenckich.	I - XII	W analizowanym okresie w ŁPKDN odbyła się 1 praktyka studencka (student z UWM w Olsztynie” oraz 1 staż studencki w wymiarze 320 godzin zegarowych (student z UWM w Olsztynie).
	6.	Współpraca z telewizją, regionalnym radiem i prasą.	I - XII	Na bieżąco udzielano wywiadów tematycznie związanych ze zmianami w przyrodzie oraz wydarzeniami, akcjami, które inicjował Park np. 7.09.2021 <i>Piękna Łomża widziana z Nadnarwiańskich Gór</i> – www.4lomza.pl , 23.12.2021 <i>ŁPKDN Odnowione ścieżki</i> – TVP Białystok.
	7.	Współpraca w zakresie turystyki z Podlaską Regionalną Organizacją Turystyczną.	I - XII	W bieżącym roku współpraca z PROT polegała na przekazywaniu informacji dotyczącej ruchu turystycznego oraz pozyskiwaniu materiałów i publikacji promujących walory przyrodniczo-krajobrazowe Województwa Podlaskiego.
	8.	Podejmowanie działań mających na celu poprawę retencji wód - we współpracy z RDOŚ, RZGW i właścicielami urządzeń wodnych.	I - XII	Prowadzono monitoring sztucznych cieków wodnych na terenie ŁPKDN pod kątem ich prawidłowej eksploatacji. Sprawdzano czy prace konserwacyjne, tj. wykaszanie są prowadzone prawidłowo oraz zgodnie z wytycznymi. Ponadto w związku z licznymi zapytaniami mieszkańców Łomży oraz Stowarzyszenia Przyjaciół ŁPKDN interweniowano do Nadzoru Wodnego w Łomży w sprawie licznych zatorów wodnych powstałych na rzece Łomżyczka. To skutek nieprawidłowego wykaszania i pozostawienia biomasy w nurcie rzeki.
VII.	Prace gospodarcze			
	1.	Monitoring stanu i naprawy oznakowania Parku i jego konserwacja.	I - XII	Prowadzono na bieżąco monitoring stanu tablic granicznych ŁPKDN. Wyznaczone zostały nowe miejsca do ustawienia tablic granicznych. Dwie tablice zostały odnowione. Przeprowadzono zabiegi pielęgnacyjne w celu poprawienia widoczności tablic.
	2.	Kontynuacja prac związanych z zagospodarowaniem i utrzymaniem terenu wokół siedziby Parku.	I - XII	Przeprowadzoną szereg prac pielęgnacyjnych przy rozrastającej się zieleni wokół siedziby Parku. Wykonano konserwację obiektów małej architektury przy siedzibie Parku. Zmodernizowano ścieżki przy siedzibie ŁPKDN.
	3.	Bieżąca konserwacja i naprawa infrastruktury (altan, wież widokowych, tablic).	IV - IX	Prowadzono na bieżąco monitoring stanu tablic i punktu widokowego. Przeprowadzono naprawy tablic na ścieżkach przyrodniczych Koty – Bronowo, Pniewo Utrata – Pniewo Dziedziniec, Kalinowo. Dodatkowo zostały wyremontowane pozostałe tablice na terenie Parku. Przy punkcie widokowym zostało wykonane ogrodzenie oraz został zamontowany kosz. Prowadzone były zabiegi pielęgnacyjne przy tablicach oraz punkcie widokowym.
VIII.	Inne			
	1.	Uczestniczenie w szkoleniach, warsztatach i konferencjach dotyczących zakresu pracy Parku.	I - XII	<ul style="list-style-type: none"> - "Łomżyńskie, czyli wyzwania turystyki na granicy Mazowsza i Podlasia", - ukończenie szkolenia lotniczego NSTS 01, zdobycie uprawnień pilota bezałogowego statku powietrznego, - udział w webinarium „Zieleń miejska po zimie”, - udział w szkoleniu online „Zgłoszenia i zezwolenia na usuwanie drzew i krzewów. Kary za usunięcie i zniszczenie drzew i krzewów. Postępowanie w stanie epidemii”, - udział w konferencji „Stan i ochrona widnych lasów oraz związanych z nimi gatunków roślin”, - udział w szkoleniu online organizowanym przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska nt. „Inwazyjne gatunki obce – charakterystyka gatunków

				<p>i metody ich zwalczania”,</p> <p>- udział w konsultacjach społecznych online organizowanych przez PFRON w Warszawie „Model dostępnego parku przyrodniczego”.</p>
2.	Organizacja posiedzenia Rady Parku.	I - XII	W dniu 17 grudnia 2021 r. odbyło się uroczyste posiedzenie Rady Parku nowej kadencji. Rada powołana została Uchwałą Nr 198/3393/2021 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 15.04.2021 r. Podczas posiedzenia dokonano wyboru Przewodniczącego, Zastępcy Przewodniczącego Rady oraz Prezydium.	
3.	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na popularyzację działań edukacyjno-przyrodniczych Parku.	I - XII	<p>- Przygotowanie i realizacja projektu Stowarzyszenia Przyjaciół ŁPKDN pt. „Kształtowanie przestrzeni turystycznej Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi poprzez wytyczenie i oznakowanie szlaku pieszo - rowerowego pn. „Nadnarwiańskie Górkki” – dofinansowanie z UMWP w Białymstoku w kwocie 8 400 zł,</p> <p>- Przygotowanie i realizacja projektu Stowarzyszenia Przyjaciół ŁPKDN pn. „Badanie nad rolą klimatu i człowieka w przekształcaniu doliny Narwi między Niewodowem i Kalinowem w późnym holocenie” – kwota dofinansowania z UMWP w Białymstoku 22 650 zł,</p> <p>- Przygotowanie i realizacja projektu Stowarzyszenia Przyjaciół ŁPKDN pn. „Naturalistyczny ogród” – dofinansowanie z UMWP w Białymstoku w kwocie 20 000 zł,</p> <p>- Przygotowanie i realizacja projektu „Woda – podstawa bioróżnorodności Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi” dofinansowanego przez WFOŚiGW w Białymstoku kwotą 9 900 zł.</p>	

Działania Poza Planem

1.	Uczestnictwo w inwentaryzacji nietoperzy w ramach działań służących poznaniu przedmiotów ochrony na obszarze NATURA 2000 Ostoja Narwiańska zwyłączeniem Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi – 17.06.2021 r.
2.	Wszczęcie procedury przystąpienia do sporządzania zmian „Planu Ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi z planem zadań ochronnych OSOP i SOOP NATURA 2000 Przełomowa Dolina Narwi”. Procedura została podjęta dnia 8 listopada, poprzez wydanie przez Dyrektora ŁPKDN obwieszczenia na podstawie § 3 w związku z § 19 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworców i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794) oraz art. 30 i art. 39 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2021 poz. 2373 z późn. zm.).
3.	Koordinacja akcji sprzątania brzegów Narwi i Narwicy w ramach ogólnopolskiej Operacji CZYSTA RZEKA 2021. Akcja odbyła się 16 kwietnia 2021 r.
4.	Uczestnictwo w wiosennym sadzeniu lasu organizowanym przez Nadleśnictwo Łomża. Sadzonki świerku pospolitego zostały wyhodowane z nasion poświęconych przez Papieża Franciszka w 2017 roku, w trakcie pielgrzymki Polskich Leśników do Watykanu. Akcja odbyła się 5 maja 2021 r. na terenie Leśnictwa Drozdowo.
5.	Pozyskanie archiwalnych fotometrycznych zdjęć lotniczych z lat 1966 – 2000 z Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii – wrzesień 2021 r.
6.	Stworzono zakładkę na Facebooku pt. „5 minut dla przyrody”. Cyklicznie umieszczano posty o tematyce przyrodniczej zawierające ciekawostki i bieżące obserwacje w naturze. Zakładka ma służyć edukacji przyrodniczej społeczeństwa na większą skalę i dotarciu do większego grona odbiorców przez portal internetowy.

7.	Uczestniczono w uroczystym wręczeniu nagród oraz obradach jury konkursu literackiego pt. „Eko-listy, czyli listy przyrody” zorganizowanego przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Łomży. W konkursie wzięło udział 37 uczestników. Uroczyste wręczenie nagród odbyło się w Hali Kultury w Łomży, gdzie pracownik Parku wygłosił prelekcję i zaprezentował film pt. „Cztery pory roku ŁPKDN”.
8.	Wzięto udział w organizacji ogólnopolskiej akcji Sprzątanie Świata – Polska 2021 pod hasłem „Myślę, więc nie śmieczę”. Do udziału zgłosiło się 400 uczestników z 7 szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie Parku. Podczas sprzątanania zebrano ok. 8 m ³ odpadów.
9.	Na portalu społecznościowym Facebook został ogłoszony konkurs fotograficzny pt. ”Pierwsze oznaki wiosny”. W ramach konkursu należało uwiecznić na zdjęciach elementy przyrody zwiastujące wiosnę. W konkursie wzięło udział 40 uczestników z czego wyłoniono 5 laureatów. Nagrody zostały ufundowane przez Urząd Marszałkowski Woj. Podlaskiego w Białymstoku.
10.	Zainicjowanie prac nad przedłużeniem ścieżki przyrodniczej w rezerwacie „Kalinowo” i zbudowaniem przejścia nad strumieniem, które umożliwi bezpieczne korzystanie z wytyczonej trasy.
11.	Pozyskanie 50 000 zł z budżetu Województwa na utwardzenie kostką brukową chodników prowadzących do ścieżki edukacyjnej Natural Playground „Klekokot” oraz do wiaty edukacyjnej z kominkiem przeznaczonym na ogniska dla zorganizowanych grup wycieczkowych odwiedzających Park.